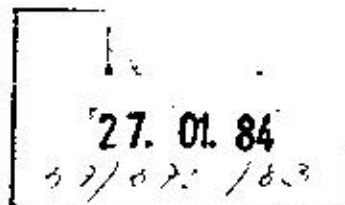

Helsinki 26.1.1984

No 524

Kauppa- ja teollisuusministeriö

Oikeuskanslerinvirastoon 15.12.1983 saapuneessa kirjoituksessa kauppa- ja teollisuusministeriö on pyytänyt lausuntoa merenkulkuhallituksen 5.9.1983 tekemän, suomalaisten kauppa-alusten radioasemien uudelleenjärjestämistä koskevan päätöksen lainmukaisuudesta. Aiheen lausuntopyyntöön ovat antaneet Suomen Radiosähköttäjäliitto r.y:n, valtioneuvostolle 6.9.1983 ja 5.10.1983 jättämät kirjelmät, joissa on katsottu, että merenkulkuhallituksen päätös ei perustuisi ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (jäljempänä yleissopimus) määräyksiin. Ministeriö on toimittanut tänne pöytäkirjanotteen merenkulkuhallituksen kysymyksessä olevasta päätöksestä ja jäljennökset valtioneuvostoon kertyneistä asiakirjoista.

Asiakirjoihin sisältyvät muun ohessa merenkulkuhallituksen 27.5.1983 posti- ja telehallituksen radio-osastolle osoittama kirje sekä viimeksi mainitun merenkulkuhallitukselle 8.7.1983 antama vastaus. Merenkulkuhallituksen kirjeen mukaan tul-taisiin vuonna 1990 koko maailmassa siirtymään uuteen merenkulun hätä- ja pelastusjärjestelmään. Tämä järjestelmä perustuisi aluksesta maa-asemalle suoritettuun hälytykseen sekä edellyttäisi alusten radiolaitteissa uudenlaisia järjestelyjä ja nykyisten alusten kokoon perustuvien radioasemavaatimusten muuttamista alusten liikennealueeseen perustuviksi vaatimuksiksi. Merenkulkuhallituksen tarkoituksena olisi päästä kokei-

lemaan tulevaisuuden hätä- ja turvallisuusjärjestelmän mukaisia radiolaitteita ja menettelytapoja. Edellä mainituissa kirjeissä on esitetty bruttovetoisuudeltaan vähintään 1.600 rekisteritonnin aluksille seuraavat laitteistovaihtoehdot:

- 1) Valtameriliikenteessä INMARSAT-satelliittipääte korvaisi radiosähkötysaseman päälaitteiston. Aluksella olisi kuitenkin oltava varalaitteistona radiosähkötyslaite, jonka kantomatkavaatimus on yhtä suuri kuin yleissopimuksessa olevalla pääradiolaitteistolla eli 150 meripeninkulmaa. Korvaavaa laitteistoa voisivat käyttää napa-alueiden ulkopuolella liikkuvat kaukoliikenteessä olevat alukset. Näissä aluksissa olisi radiosähköttäjä.
- 2) Itämeren/Pohjanmeren liikenteessä olevien alusten kaikki radiosähkötyslaitteet voitaisiin korvata muilla radiolaitteilla. Tällaisessa aluksessa ei tarvittaisi radiosähkötäjää.

Posti- ja telehallituksen radio-osaston 8.7.1983 päivätyssä kirjeessä on lähemmin määritelty ne radio- ja muulle hätäjärjestelmään kuuluvalle toiminnalle asetettavat vaatimukset, joiden toteutuminen merkitsisi sitä, että korvaavia laitteistovaihtoehtoja voitaisiin radiotoiminnan osalta pitää yleissopimuksen I luvun 5 säännön mukaisesti samanarvoisina yleissopimuksessa määritellyn radiosähkötysaseman radiolaitteiston kanssa.

Asiaa on käsitelty merenkulkuhallituksen yleisistunnossa 5.9. 1983 merenkuluntarkastustoimistossa valmistellun esityksen pohjalta. Asiassa esitettiin, että kauppa-alusten radioasemien uudelleenjärjestämiseksi yleissopimuksen I luvun 5 säännön nojalla merenkulkuhallitus vahvistaisi posti- ja telehallituksen hyväksymät, esityksestä ilmenevät laitteistot samanarvoisiksi yleissopimuksen vaatimien laitteistojen kanssa liikennealueita koskevin rajoituksin sekä lähettäisi tätä koskevan tiedotuksen

ulkoasiainministeriölle edelleen toimitettavaksi asianomaiselle kansainväliselle järjestölle (International Maritime Organization). Esitys hyväksyttiin istunnossa.

Kauppa- ja teollisuusministeriölle 3.10.1983 ja 24.10.1983 antamissaan lausunnoissa merenkulkuhallitus on toimivaltansa suhteen vielä viitannut merenkulkuhallinnosta annettuun asetukseen (299/25) sekä alusten radioasemista annetun asetuksen (279/66) 3 §:ään. Merenkulkuhallitus on ilmoittanut, että sen tekemä päätös ei ole mikään yleiserivapaus, vaan että alusten radiolaitteet tullaan aikanaan käsittelemään aluskohtaisesti. Nämä aluskohtaiset päätökset perustetaan alusten radioasemista annetun asetuksen 3 §:ään.

Lausuntonani ilmoitan kunnioittavasti seuraavaa.

Ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehty kansainvälinen yleissopimus, joka on korvannut vastaavan yleissopimuksen vuodelta 1960, on saatettu voimaan Suomessa 23.1.1981 annetulla asetuksella (111/81) 21.2.1981 lukien. Aikaisemman yleissopimuksen johdosta on annettu edelleen voimassa oleva asetus alusten radioasemista (279/66). Nykyisen yleissopimuksen liitteen I luku sisältää yleiset määräykset. Radiosähkötystä ja radiopuhelintoimintaa koskevat erityiset määräykset ovat liitteen IV luvussa.

Yleissopimuksen liitteen IV luvun 3 säännön mukaan lastialuksissa, joiden bruttovetoisuus on 1.600 tonnia tai suurempi, tulee olla määräykset täyttävä radiosähkötysasema, jollei niitä ole tästä vapautettu saman luvun 5 säännön perusteella (vapautukset). Liitteen I luvun 5 sääntö antaa kuitenkin hallinnolle (englanninkielisessä sopimustekstissä "the Administration") mahdollisuuden, milloin liitteen säännöissä vaaditaan, että alukseen on asennettava tai siinä pitää olla tietty tai tietyn tyyppinen laite, väline tai koje tai että siinä on käytettävä tiettyä ainetta tai sovellettava erityistä järjestelyä, sallia

muun tai toista tyyppiä olevan laitteen, välineen tai kojeen tai muun aineen käyttämisen tai järjestelyn soveltamisen tässä aluksessa. Hallinnon tulee tällöin olla vakuuttunut siitä, että tällainen laite tms. on vähintään yhtä tehokas kuin näissä säännöissä vaadittu (samanarvoisuudet).

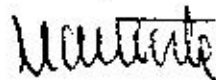
Yleissopimuksen liitteen I luvun 5 säännössä mainituin edellytyksin sopimusvaltioiden hallinnot voivat siis päättää mm. korvaavien radiolaitteiden käyttöönottamisesta. Tällainen päätös ei merkitse säännöissä toisaalla tarkoitettua vapautusmenettelyä. Kysymyksessä olevan päätöksen sisällön osalta voidaan todeta, että posti- ja telehallitus on arvioinut asiaa alusten radiotoiminnalle asetettujen vaatimusten toteutumisen kannalta, kun taas merenkulun turvallisuuden ja meripelastuksen riittävän tason määrittäminen on jäänyt merenkulkuhallituksen tehtäväksi. Näiden pääasiassa teknistä asiantuntemusta edellyttävien seikkojen lähempään arviointiin minulla ei ole mahdollisuutta ryhtyä. Totean kuitenkin, että posti- ja telehallituksen kannanottoihin sisältyy erilaisia ehtoja ja varauksia. Toisaalta siinä korostetaan, että teknistä kehitystä olisi käytettävä hyväksi. Tulevan hätä- ja pelastusjärjestelmän tarkasta sisällöstä ja sen voimaantuloajankohdasta ei voi tässä vaiheessa olla täyttä varmuutta. Asiaan liittyy arviointiperusteiden tulkinnanvaraisuuden ohella myös tarkoituksenmukaisuusnäkökohtia, joiden selvittäminen ei kuulu toimivaltaaani.

Lausuntopyynnön kohteena on nimenomaisesti merenkulkuhallituksen tekemä, yleissopimuksen liitteen I luvun 5 säännössä tarkoitettu samanarvoisuuspäätös. Merenkulkuhallituksen ilmoituksen mukaan tavoitteena olevien teknisten uudistusten toteuttamiseksi tarvitaan vielä kunkin aluksen kohdalla erikseen aluskohtainen erivapauspäätös, joka voidaan tehdä alusten radioasemista annetun asetuksen 3 §:n nojalla.

Sen jälkeen, kun kysymys kansainvälisen sopimuksen voimaansaat-

tamisesta Suomessa on ratkaistu asianomaisissa valtioelimis-
sä ja sopimuksen määräyksistä on tullut osa Suomen voimassa
olevaa oikeutta, määräytyy eri viranomaisten toimivalta sopi-
mukseen liittyvien yksittäisten kysymysten käsittelyssä oman
oikeusjärjestyksemme mukaisesti. Merenkulkuhallintoa koskevien
säännösten ja määräysten sekä vallitsevan käytännön perusteel-
la katson, että yleissopimuksessa tarkoitetun samanarvoisuus-
päätöksen tekeminen on kuulunut merenkulkuhallituksen toimival-
taan. Sen perusteella, mitä asiassa on käynyt ilmi, minulla ei
ole oikeudelliselta kannalta huomautettavaa myöskään merenkul-
kuhallituksen päätöksen sisällön suhteen.

Oikeuskansleri

Kai Korte

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Erkki Noronen